

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Filim⁷¹

Sayı : 16

Türk Sinematek'i kitap köşesi

Sinematek üyelerine yeni bir kolaylık ve hizmet amacıyla bir kitap köşesi düzenlemiştir.

SİNEMATEK KİTAP KÖŞESİNDEN ÜYELERİMİZ,

- Türk ve yabancı bütün sinema yayınlarını ve öbür yayınları **% 10 İNDİRİMLİ** olarak sağlayabilirler.
- YENİ SİNEMA dergisinin gerçek bir sinema bilgisi kaynağı olan iki nefis cildini 50 şer liraya alabilirler.
- YENİ SİNEMA'nın, FİLM 70'in eski sayılarını ve İLK TÜRK SİNEMA-CISI FUAT UZKINAY incelemesini **% 50 İNDİRİMLİ** olarak edinebilirler.
- İSTEDİKLERİ YERLİ VEYA YABANCI HER KİTABI adını bildirerek en kısa zamanda sağlayabilirler.

Türk Sinematek'i kitap köşesi

Kapaklar / Erkal Yavi

FİLM 71 / Türk Sinematek Derneği'nin yayın organı olarak ayda bir yayınlanır / Sahibi Türk Sinematek Derneği adına Onat Kutlar / Yazı İşleri sorumlusu Ömer Pekmez / Bu sayıyı hazırlayan : Nezih Coş / Dergide yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir, dergiyi bağlamaz / Yönetim Yeri : Türk Sinematek Derneği, Siraselviler Caddesi, No. 65, Beyoğlu, İstanbul / Tel : 49 87 43 / P.K. 307 Beyoğlu / Dizgi ve Baskı : Lâtin Matbaası / Baskı tarihi : 10 Kasım 1971

SAYI 16

3 LIRA

SİNEMATEK'TE YILIN SİNEMA OLAYI

Türk Sinematek'i yaz aylarında da kesintisiz sürdürdüğü gösteri programlarından sonra mevsimi, geçen yıllarda olduğu gibi bu yıl da kasım ayında büyük bir toplu gösteri ile açtı. «FRANSIZ SİNEMASININ 75 YILI» adını taşıyan ve Fransız Sinematek'i ile ortak hazırlanan bu büyük programda, yeryüzünün ilk sinemacıları **Lumiére Kardeşlerin** filimlerinden başlayarak günümüze kadar yaratılmış 60'tan fazla klasik ve modern filim sunulacak, Lumiére Kardeşler'le ilgili bir sergi düzenlenecek ve Fransız Sinematek'inin ünlü yönetmeni **Henri Langlois**, Sinematek'in konuğu olarak ülkemizi ziyaret edecek, gösterilere katılacaktır. Ekim ayında düzenlenen «**YILMAZ GÜNEY TOPLU GÖSTERİSİ**»nin görüldüğü büyük ilgi, bu sanatçımızın başarılarını yılın ulusal sinema olayı katına yükseltmişti. Bu kez Fransız filimlerinin bu geniş gösterisi de sinema sanatının tarihi ve bugünü ile ilgilenen her sinemasever için hiç kuşkusuz gene bir sanat şöleni olacak.

Bir yandan **Renoir, Clair, Feyder, Duvivier, Vigo** gibi büyük ustaların ilk başeserlerini, bir yandan da **Franju, Maile, Astruc, Brook** gibi yönetmenlerin son derece ilginç filimlerini bir araya getiren bu toplu gösteri aralık ayında da devam edecek.

Kasım ayının ikinci ilginç toplu gösterisi İran filimlerine ayrılmıştır. Bilindiği gibi zaman zaman ortak yapımlara giriştiğimiz bu ülkenin sinema sanatını hemen hemen hiç tanımamaktayız. Sinematek'in toplu gösterisinde bu ülkeden beş uzun metrajlı filim gösterilecek: **KEYSER/Mesud Kimyâi, KISAS/Aziz Refii, ALTIN UFUKLAR/Sadık Pur, MAZANDERAN KAPLANI/Samuel Haçikyan** ve **PEHLİVAN MUFRED/Mahmud Kuşan**.

Sinematek, 10 Kasım'da başlayan haftayı, **ATATÜRK**'le ilgili olarak çevrilmiş filimlerden meydana gelen bir programla değerlendiriyor. Bu programda, **M. K. ATATÜRK** konusunda bugüne kadar çevrilmiş bütün filimlerden yapılan ve dört ayrı bölümde gösterilecek

olan seçmeler yer alıyor. Gene aynı hafta, 14 Kasım'da İlk Türk Filminin çekilişinin yıl-dönümü dolayısıyla gösterilecek: **BİR MİLLET UYANIYOR/Muhin Ertuğrul ve KIVIRCIK PAŞA/Faruk Kenç.**

«İlk Gösteri Dizisi»nde şu filimler yer alıyor : **BİR MEVSİMLİK AŞK/Renato Castellani, EŞEK DERİSİ/Jacques Démy, OTOMOBİLDEKİ KADIN/Anatole Litvak ve MUTLULUK PEŞİNDE/Robert Mulligan.**

Ve nihayet Sinematek'in kasım programında üç önemli modern klasik var: **Wajda'nın** ve ünlü oyuncu **Cybulski'nin** unutulmaz filmi **KÜLLER VE ELMAS**, **Heifitz'in** bugüne kadar yapılmış en başarılı **Çehov** uyarlaması sayılan eseri **KÜÇÜK KÖPEKLİ KADIN** ve **Pasolini'nin** ülkemizde çevirdiği ve **Maria Callas'ın** başrolünü oynadığı merakla beklenen filmi: **MEDEA**. Bu yıl, bütün mevsimin programını önceden hazırlayan Sinematek'te, önümüzdeki aylarda sinemaseverler için kaçırılması imkânsız toplu gösteriler ve filimler sunulacak: Örneğin: **Welles, Visconti, Ozu, Fellini** gibi büyük yönetmenlerin en yenileri de dahil bütün filimleri, **Brezilya, Kanada, Japon, Genç Alman, İsveç** sinemaları toplu gösterileri **Boris Karloff'ların, Bela Lugosi'lerin** çevirdiği ilk korku filimleri, **Chaplin ve Keaton, İngiliz Ealing Komedileri ve Büyük İngiliz oyuncular, Doğu ülkelerinin son yapımlarından örnekler, Hint sineması toplu gösterisi, Capra'nın Ford'un, Kazan'ın, Wyler'in 1940 sonrasında yaptığı** ünlü filimler ve daha yüzlerce film.

Kısaca Klasik ve modern filimlerden meydana gelen gösterileri, ilginç sergileri, konferans seminer ve tartışmaları, bu yıl ilk kez düzenlenecek sinema sanatı kursları, kitaplığı ve arşivi ile **Türk Sinematek'i** ülkemizin en yaygın ve güçlü sinema merkezi olmak özelliğini bu yıl da sürdürüyor.

GERMINAL

GERMINAL. Yönetmen / Yves Allégret. Senaryo / Emile Zola'nın romanından Charles Spaak. Müzik / Michel Magne. Oynayanlar / Jean Sorel (Etienne Lantier), Berthe Granval (Catherine), Claude Brasseur (Chaval), Bernard Blier (Patron Hennebeau), Lea Padovani (Maheude), Philippe Lemaire (Negrel), Philippe Destailles (Raseneur), Claude Cerval (Maigret), Jacqueline Porel (Mme Maigret), Michèle Cordoue (Mme Désir), Jacques Monod (Deneulin), Simone Valère (Mme Hennebeau), Yapım / Les Films Marceau - Paris - Elysées Films - Les Films Metzger ve Woog-Cocinor. Çekim yeri / Macaristan. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1963. Etienne Lantier genç ve dinç bir adamdır. İş aramaktadır. Oysa her yerde işsizlik hüküm sürmektedir. Sonunda Maheu adında bir maden işçisi ona acır ve iş bulmasına yardım eder. Etienne kısa zamanda Maheu ailesi ile içli dışlı olur. Bütün aile madende çalışmakta ve iki odalı bir evde sefalet içinde yaşamaktadır: Anne ve baba Maheu Zacharie ve kardeşi Jeanlin, Catherine, kızkardeşi Azir ve Léonore Henri, Isabelle adlarında üç küçük...

Catherine ve Etienne ilk anda birbirlerinden hoşlanırlar. Catherine, Etienne'e madendeki ilk günü için öğütler verir. Mühendis Negrel gelleri teftiş eder. Bir kuyunun putrellerini kötü yerleştirdiği için Maheu'ye 3 franklık ceza keser. Putrel yerleştirme işine ayrıca bir para ödenmediğinden ötürü Maheu itiraz eder. Akşam Maheu ve Etienne mahalle kahvesine giderler. Orada bulunanlar arasında Souvarine adında nihilist bir göçmenin etkisi altında münakaşa başlar. Bir kaç gün sonra Maheu'nün oğlu Zacharie askere çağırılır. Kötü bir kura çektiğinden yedi yıl uzakta kalacaktır. Maheu, oğlunun yerine Etienne'in kendileriyle birlikte sürekli olarak yaşamasını önerir. Etienne kabul eder. Her gün aşık olduğu, fakat Chaval adında bir serseriyi sevdiğini bildiği için bir türlü açılmadığı Catherine'in çevresinde dolaşır durur. Bir süre sonra Catherine, Chaval'le yaşamak

üzere ailesini terkececektir. Etienne boşuna onu caydırmaya çalışır. Aşkını açığa vurur ama artık çok geçtir. Catherine kararından dönmez.

Bir sabah, işe gelen işçiler şirketin bir kararını şaşkınlıkla okurlar; Putrel yerleştirme işine metreküp hesabıyla para ödenecek, buna karşılık «berline» ücreti % 20 indirilecektir. İşçiler greve karar verirler. Bu arada «Jean Bart» madeninin işçileri aynı şirkete bağlı olmadıklarından greve katılmazlar. Gösteri yapanların başında yer alan Etienne grevi Jean Bart madenine de yaymak için bu madenin patronu ile görüşmek ister. Ama grevi yaymayı başaramaz. Bunun üzerine gösteri yapanlar çıkırından çıkmış bir biçimde kabloları keserler ve korkuya kapılan maden işçileri merdivenlerden çıkarak ocağı terkederler.

Akşam mahalle kahvesinde Etienne, Catherine ve Chaval'e rastlar. İki adam tartışırlar ve kavga ederler. Chaval bıçağını çeker. Catherine dayanamaz ve Etienne'i korur. Çığına dönen Chaval, Catherine'i taşa tutarak evinden kovar.

Grev devam etmekte ve şirket direnmektedir. Grevci işçilerin yerine Belçikalı maden işçileri alınır. Bu yeni karar karşısında gösteri yapan işçiler son derece sinirlenirler. İşe polis birliklerinin müdahalesi gerekir. Aralarında Maheu ve Jeanlin'in de bulunduğu 11 kişi ölür. Bunun üzerine şirket aldığı karardan vazgeçmeğe ve eski işçilerini yeniden almaya mecbur kalır.

Karışıklıklar sıramda saklanmak zorunda kalan Etienne, Maheu ana'nın yanına döner. Catherine eskiden olduğu gibi evdeki yerine dönmüştür. Artık Catherine, bütünüyle Etienne'indir. Ve Etienne de Catherine'in arzusuna uyarak madene döner.

Sabah. Grevciler işbaşı yapacaktır. Ama Souvarine geceleyin maden ocağını sabote etmiştir. Ocakta su sızmaları başlar Galeriler çöker. İşçiler dehşet içinde kaçırlar. Çöken tavanlardan bir taş Catherine'in başına isabet eder. Genç kadın yaralanır. Bu arada Etienne'le Catherine göçükte mahpus kalır.

lar. Kuru bir galeri bulup ilerlerler. Chaval'e rastlarlar. Yaralıdır. Üçü birlikte kapana kısırlılar. Chaval Etienne'i kıskırtır. Dövüşürler ve Chaval ölür. Beklerler. Sular yükselmektedir. Sonunda onları kurtarmaya gelenlerin vuruşları duyulur. Etienne sevincini Catherine'le paylaşmak ister. Ama çok geçtir. Ölmüş-tür genç kadın.

Maden işçilerinin mezarlığında hava çok güzeldir. Etienne, çiçekler dikilmiş mezarı seyrederek. Bir yaşlı adam, «Bu çiçekler nisan açacak. Babam nisan değil Germinal derdi» diye mırıldanır.

KÜÇÜK KÖPEKLİ KADIN

DAMA S SOBACHKOI. Yönetmen / Yosif Heifitz. Senaryo / Çehov'un romanından Yosif Heifitz. Görüntü yönetmeni / Andrey Moskvın. Oynayanlar / Ya Savyina (Anna Sergeyevna), Aleksey Batalov (Gourov). Yapım / Mos Film. Yapım yeri ve yılı / Rusya 1960. (1961 Cannes Şenliği ödülü).

Gourov deniz kıyısında dolaşırken sıkıntı-sına ve küçük köpeğine gezinti yaptıran Anna Sergeyevna'ya gözü takılır. Tanışır. Ve birlikte tatlı saatler geçirirler. Başlangıçta bu, işsiz güçsüz iki insanın flörtü gibidir. Ancak Gourov Moskova'ya dönüp te aile çevresinin tatsız ve bayağı havasına girince birden Kırım'da deniz kıyısındaki ilişkisinin öyle gelip geçici bir şey olmadığını anlar. Sonra Anna Sergeyevna'nın oturduğu küçük taşra kentinde kısa bir buluşma ve Anna'nın evinde, tiyatrodaki otellerde uzun bekleyişler. Anna kocasını aldatarak Gourov'la buluşmak üzere Moskova'ya gider. Ve yeniden bekleyişler, oteller ve hüznün sevince, umutsuzluğun umutlara karıştığı buluşmalar. Bu seven iki insanın hep sürüp gidecek yaşıntısıdır.

FİLİM HAKKINDA

«Küçük Köpekli Kadın, klasik bir edebiyat eserinin filme uyarlanması alanında bir başeserdir. Çehov ve Heifitz'in sanatları arasında çok ince bir akrabalık var. Aynı alçak sesle konuşma, aynı ince beğeni, aynı usul-

ca gülümseyiş, alaycı ve sevecen bakış-Bütün filimlerinde olduğu gibi bu filmde de Heifitz akıllıca mizansen, iyi bir oyuncu yönetimi ve zevkli bir görüntü düzeni uygulamış.»

Luda ve Jean Schnitzer

«Derinlemesine bir Çehov tonunda son derece insancıl, hüznü bir aşk öyküsünü anlatan mükemmel bir uyarılma...»

Georges Sadoul

YÖNETMEN

1905 yılında Minsk kasabasında doğan Heifitz 1930'dan bu yana eser veren en önemli yönetmenlerden biridir. 1930-40 yılları arasında dostu Zarkhi ile birlikte çevresindeki günlük yaşıntıyı yansıtan bir dizi film çevirdi. İki arkadaşın beraber çalışmaları savaştan sonra da devam etti. Daha sonra Heifitz çalışmalarını başarıyla tek başına sürdürdü. «Küçük Köpekli Kadın» filmiyle çağdaş Sovyet sinemasının büyük isimlerinden biri olmaya hak kazandı.

Filimleri Maden Türküsü / 1928, Yüzdeki Esintiler / 1930, Pauldien / 1931, Vatanım / 1932, Gorjace D Enecki / 1935, Baltık Milletvekili / 1937, Hükümet Üyesi / 1940, Adım Soukhe Batordur / 1942, Malakof Tepesi / 1944, Japonya Bozgunu / 1945, Yaşama Adına / 1946, Değerli Tohumlar / 1948, Bir Büyük Aile / 1954, Bakû Alevleri / 1954, Roumantze Olayı / 1956, Küçük Köpekli Kadın / 1960.

KÜLLER VE ELMAS

POPIOL I DIAMENT. Yönetmen / Andrzej Wajda. Senaryo / Jerzy Andrzejewski'nin romanından Andrzej Wajda ve Jerzy Andrzejewski. Görüntü yönetmeni / Jerzy Wojcik. Kurgu / Halina Nawrocka. Dekor / Roman Marn. Oynayanlar / Zbigniew Cybulski (Maciek), Ewa Krzyzewska (Krystyna), Wacław Zastrzeżynski, Adam Pawlikowski, Begumil Kobiela. Yapım / Film Polski. Yapım yeri ve yılı / Polonya 1958. İngilizce alt yazılı.

1959 Venedik Şenliği Fipresci, 1959 Films and Filming Dergisi, 1960 Vancouver Şenliği, 1960 Entr'acte Dergisi ödülleri almıştır. Clay 7 Mayıs 1945'te geçer. Polonyanın küçük bir taşra kenti. Özgürlüğün ilk günleri. Bir kaç saat sonra dünyanın en büyük savaşı sona erecektir. Almanya teslim olmuştur. Ancak savaşın bu son gecesini rahat ve uykuyla geçiremeyen insanlar da vardır. Hem almanlara hem de ruslara karşı savaşmakta olan Maciek ve Andrzej Polonya milliyetçilerindendir. Parti sekreteri Szczuka'yı öldürmekle görevlendirilmişlerdir. Beklenen araba görünür. Maciek makinalısını adamlara boşaltır ve kaçarlar. Ancak Szczuka yerine yanlışlıkla fabrika işçilerini öldürmüşlerdir. Şehirde Almanların teslim oluşu şerefine büyük bir ziyafet düzenlenir. Şehre dönen Andrzej milliyetçi albay tarafından çağırılır ve sekreteri öldüremedikleri için kınanılır. Albay aynı zamanda Polonya bağımsızlığının yeraltı mücadelesi ile sağlanabileceğini, burdan ayrılanların hapis haneye düşeceklerini söyleyerek tehdit eder. Maciek ise otelde Szczuka'nın odasının yanında bir oda tutar. Andrzej'le buluştuklarında Szczuka'yı o gece öldüreceğini söyler. Bu arada barda tanıştığı Krystina gelir. Maciek'e hayatını, almanlar tarafından öldürülen babasını, işgalde öldürülen annesini, kimsesizliğini anlatır. Neden gözlük taktığını sorar Maciek'e. «İşgalde lağımlarda dolaşmaktan» diye yanıtlar Maciek. Krystyna Maciek'in odasından ayrılırken Sekreter Maciek'in önünden geçmektedir. Maciek Krystyna'dan biraz daha kalmasını ister. Sonra sokağa çıkarlar. Yağmurdan korunmak için bir kilise kalıntısına girerler. Krystyna mezartasına yazılmış olan Cyprien Norwid'in dizelerini okur: «Küller altında elmas bir yıldız gibi bütün pırlıtsıyla parlamazsa..»

Maciek Krystyna'nın kırılan topuğunu onarırken bekçi gelir. Ölülere saygısızlık ettiklerini söyler. İçerde yatan iki ölü sabah Maciek'ın yanlışlıkla öldürdüğü işçilerdir. Aynı anda Parti Sekreteri, Podgorski'ye öldürülen işçilerin tahkikatını sormaktadır Maciek ve Krystina otelin bahçesine dönerler. Maciek

ayrılmak zorunda olduğunu söyler. Otele girdiğinde Andrzej'le karşılaşır. Birlikte alt kata inerler. Maciek Andrzej'e artık öldürmekten usandığını, saklı yaşamak istemediğini anlatır. Andrzej ise verilen görevi mutlaka başarmak zorunda olduğunu söyler. Maciek işi başaracağını anlatır. Yukarıda Szczuka'nın odasına bir subay gelir ve oğlunun milliyetçiler arasında yakalandığını söyler. Maciek oğlunu görmeye giden Szczuka'yı takip eder. Az sonra Szczuka'yı vurup öldürür. Sabah belediye başkanı koşarak Andrzej'e gelir. Andrzej onu düşürür, vahşice dövüp tekmele. İşinden atıldığını için bana geliyosundur. Kamyona biner ve uzaklaşır. Maciek olayı görmüştür. Telâşa kapılır ve kaçar. Askerlerle karşılaşır. Arkerler durmasını ihtar ederler. Önce havaya sonra da ihtar dinlemeyen Maciek'e ateş eder ve vururlar.

Geniş bilgi için bkz. : Filim 70 dergisi, sayı 2.

LOUIS LUMIERE'İN KİŞİLİĞİ

Dünya sinema endüstrisinin kurucularından ve ilk yönetmenlerindendir. 1864'de doğdu. 1948'de öldü. Ağabeyi Auguste Lumière'le birlikte 1895'te «cinématographe» adını verdikleri aygıtı meydana getirdiler. Bu buluşa kadar, Louis Lumière, Lyon'da teknik öğrenim görmüş, ağabeyi ve babası Antoine Lumière'le fotoğrafçılık çalışmaları yapmış, 1880'de gümüş bromürlü fotoğraf plakalarının yapılması için bir fabrika meydana getirmişti.. Lumière'lerin 13 Şubat 1895 patent tarihini taşıyan «cinématographe»ları, Edison'un Kinetoscope'undan geliştirilmiş bir aygıttı. Lumière'ler Kinetoscope'u gördükten sonra Kinetoscope filimlerini perde üzerine yansıtmak bir aygıt yapma deneyine girişmişler, önce pelikülü hareket ettirecek bir «dişli ayak», sonra da bir kamera meydana getirmişlerdi. Bilimsel özellik taşıyan ilk projeksiyon «Milli Endüstriyi Geliştirme Derneği'nin salonunda «La Sortie des Usines Lumière» (Lumière Fabrikalarından Çıkış) filmiyle yapıldı. Halka açık ilk gösteri ise 28 Aralık 1895'te Paris'te Grand-Café'nin alt katında yapıldı. Bu dünyanın ilk filim gösteri-

rısı olarak bilinmektedir. **Louis Lumière**'in bundan sonraki çalışmaları sinemanın Fransa'da ve yabancı ülkelerde ticarî bir iş kolu olarak yayılması alanında oldu. Enrinde çalıştırdığı birçok kameramanları dünyanın dört bir köşesine, bu arada Osmanlı ülkesine de göndererek ilk aktüalite, röportaj-film'lerin çekilmesini sağladı. Bundan amacı seyirciye, görmediği, bilmediği yerlerden görüntüler sunarak gösterilerin ticarî başarısını arttırmaktı. Ancak bu alandaki girişimi başarısızlıkla sonuçlanınca kendini yeniden teknik araştırmalara verdi. Renk ve kabartma filim üzerinde çalıştı ve bazı buluşlar yaptı. Bilimler Akademisine üye seçildi. Fransız senaryocuları her yıl, öykülü filim dışında meydana getirilmiş bir Fransız filmine, onun adını taşıyan bir ödül verirler.

BAŞLICA FİLMLERİ: 1895-96: La Sortie des Usines Lumière (Lumière Fabrikalarından Çıkış); Ateliers de la Ciotat (Ciotat Atölyeleri); Partie de Tric-Trac (Tavla Partisi); Repas de Bébé (Bebeğin Yemeği); Arroseur Arrosé (Sulanan Şulayıcı); Arrivé d'un Train en Gare de la Ciotat (Ciotat Garına Bir Trenin Girişi).

KIZGIN ATEŞ

LA BRASIER ARDENT. Senaryo ve Yönetmen / **Ivan Mosjoukine.** Görüntü yönetmeni / **Joseph-Louis Mundviller.** Oynayanlar / **Ivan Mosjoukine (Detektif), Nathalie Lissenko (Kadın), Nicolas Koline (Kadının kocası).** Yapım / **Albatros - Alexandre Kamenka.** Yapım yeri ve yılı / **Fransa 1923.**

«Kızgın Ateş» benzeri olmayan, varolan kılıplara sığmayan, tek kalan bir yapıttır. Düş ile gerçekliğin, ama düş kişilerini canlandırarak bir gerçekliği karışımıdır. Filmin başında mantık bağlantısı olmayan, gerçek üstü, çarpıcı bir bölüm izleriz. Alevler içindeki adamın saçlarından bir kadını kendine çekmesi ya da başka bir bölümde kendini bıçaklaması gibi... Ve bir kadının uyanması ile seyirci gerçeğe döner. Düğmelere basılıp yatağa getirtilen kahvaltı masası, gazeteler ya da tuvalet aynası ile oldukça katı bir ger-

çekçiliktir bu. Kadın düşünüy, uyumadan önce okuduğu, içinde bir detektifin çeşitli kılıklara büründüğü romanın etkisine bağlar. Ne var ki gelişen olaylar bu denli basit değildir. Kendisi ile anlaşılamayan kocası, bir rastlantı sonucu bulunduğu detektife onu izletir. Ve kadın detektifin düşündeki adam olduğunu görür. Olaylar da bu düşün doğrultusunda gelişmeye başlar.

Ivan Mosjoukine, devrimden sonra Fransa'ya göç eden Rus sinemacılarının en önemlisidir. Çarlığın son yıllarında bazı entelektüel tabakalarda görülen aşırı romantizm ve şiddeti Fransız sinemasına sokmuştur. En kişisel filmi olan «Kızgın Ateş», eski başarılı yapıtı «Şeytanın Gülümsemesi **Satan Triomphant**» ın bir tekrarıdır.

En değerli, en tehlikeli eğilimleri ve kendisi ile çarpışan bir ruhun uğraşısıdır «Kızgın Ateş». Bir imge, allegori değil, bir simgedir film. Eylem, kendini canlandıran düşünce ile içiçedir. Kişiler alınyazısının tutsağı olan bir topluluğun temsilcileridir; adları yoktur.

«Kızgın Ateş»te en cüretli tekniğin olanaklarından yararlanılmıştır: bindirmeler, negatif görüntüler, birden canlanan durağan görüntüler, hızlı kurgu, v.b.. **Mosjoukine,** yarı alaycı anlatımı ile seyirciyi duygulandırmanın yanında, güldürme yeteneğine sahip olduğunu da kanıtlamaktadır. Fransız sinema tarihçisi **Jean Mitry** «Le Brasier Ardent» için şunları yazmaktadır: «Sembolik ekspresyonist öğeleri olan meraklı bir deneme. Düş ve gerçek, o günlerde moda olan «Rocambolesque» serüvenleri, alay ve mizahla anlatılan bir öyküde birleşiyorlar. Filimde Alman ekspresyonizmi ile öncü (avant-garde) tiyatronun etkileri birlikte hissedilmektedir.»

LUMIERE'DEN RENOIR'A

DE LUMIERE A RENOIR. Antoloji.

Bu kurgu filmi aşağıdaki filimlerden alınan parçalarla meydana getirilmiştir:

I. BOBİN: La Mort du Duc de Guise (Promio ve Brotteau) 1898; L'Affaire Dreyfus (G. Méliès) 1898; Luttés Extravagantes (G.

Méliès) 1900; Victimes de l'Alcoolisme (F. Zucca) 1902; Une Demande en Mariage Mal Engagée 1902; Palais des Mille et une Nuits (G. Méliès) 1905; Le Fils du Diable Fait la Noce à Paris (Lepine) 1906; Hotel Eléctrique (Segundo De Chomon) 1910; Le Binettoscope (Emile Cohl) 1910; Le Retapeur de Cerveille (Emile Cohl) 1911.

2 BOBİN: La Folie du Dr. Tube (Abel Gance) 1915; Rose France (Marcel l'Herbier) 1919; Paris qui dort (René Clair) 1924; Le Ballet Mécanique (Fernand Leger) 1924; Le Brasier Ardent (Ivan Mosjoukine) 1923; La Cite Foudroyée (Luitz Morat) 1924; La Fille de l'Eau (Jean Renoir) 1924; Entr'acte (René Clair); La Coquille et le Clergyman (Germaine Dulac) 1928; La Zone (Georges Lacombe) 1928; Etoile de Mer (Man Ray) 1928; A Propos de Nice (Jean Vigo) 1929; Un Chien Andalou (Luis Bunuel) 1928.

3 BOBİN: L'Assassinat du Duc de Guise (André Calmettes) 1908; Macbeth (Paul Mounet) 1910; Boireau Cuirrasier (André Deed) 1910; Victimes de l'Alcool (Gérard Bourgeois) 1911; Zigomar (Victorien Jasset) 1911; Fantomas (Louis Feuillade) 1913 - 14; Balao (Victorien Jasset) 1913; La Dentelière (Léonce Perret) 1912; Germinal (Albert Capellani) 1913.

4. BOBİN: Le Friquet (Maurice Tourneur) 1912; L'Enfant de Paris (Léonce Perret) 1914; Vendémiaire (Louis Feuillade) 1918; Le Coupable (André Antoine) 1917; Travail (Henri Pouctal) 1919.

5. BOBİN: Le Bled (Jean Renoir) 1929.

MODERATO CANTABILE

MODERATO CANTABILE. Yönetmen / Peter Brook. Senaryo/Marguerite Duras, Peter Brook Gérard Jarlot. Görüntü yönetmeni / Armand Thirard. Müzik / Antonio Diabelli Dekor / Jean André. Oynayanlar / Jeanne Moreau, (Anne Desbaredes), Jean-Paul Belmondo (Chauvin), Didier Haudepin (Çocuk), Valérie Dobuzinsky, Pascale De Boysson, Co-

lette Regis. Yapım / Productions Iéna, Raoul J. Lévy (Paris) - Documento Films (Roma). Yapım yeri ve yılı / Fransa - İtalya 1960. Blaye, Fransa'nın unutulmuş bir kasabasıdır. Gironde nehri kıyısında, Antilles yolu üzerindedir. İki bin nüfuslu bir çelik merkezidir. Şaraplarından dolayı zengin bir kasabadır. Çok güzel evlerle donanmıştır.

Bu bahar Blaye'de neler olacaktır?

Bir çocuk alışlagelmiş insafsız müzik eğitimi sınırları içinde, piyano öğrenecektir. Bir kadın, aynı dakikalarda bir kahvede, aşağı tarafından öldürülecektir. Bir başka kadın Anne Desbaredes, bu olaydan çok heyecan duymuştur. Cinayet esrarını koruyacaktır. Tıpkı Anne Desbaredes'in heyecanı gibi. Anne, ertesi gün, katillerin davranışına benzeyen bir şekilde cinayet yerine geri döner. Ve Chauvin adında bir adama rastlar. Tanışır, konuşurlar. Kendilerinden çok cinayetten söz ederler.

Anne Desbaredes'le Chauvin'in ilişkileri çok az sürer. Yalnızca birkaç gün. Sonra Blaye'in sessizliğinde yok olur, gider.

Filmin adı ve konusu, «Hiroşima Sevgilim»in senaryocusu ve «yeni roman» akımının ünlü kadın yazarı Marguerite Duras'nın romanından alınmıştır. Filmin kahramanları, taşra kentlerindeki yaşamı örten türden esrarla dolu kişilerdir. Bu kişileri Fransız sinemasının usta oyuncularını Jeanne Moreau ve Jean-Paul Belmondo canlandırırlar. Çevrelerinde pek az kişi vardır: Oğul, katil, ev sahibesi... Filmin kahramanı Anne erkek tarafından öldürülen bir başka kadının devamıdır. Cinayet neyi değiştirmiştir? Senaryonun çıkarıldığı roman, Claude Roy'a göre, Bela Bartok tarafından ikinci kez kaleme alınmış bir Madame Bovary'dir. Bir başka eleştirmen Gaëton Picon ise «Moderato Cantabile» de ölüm ile aşkın açıkça birbirine bağlanmasına dikkatimizi çekmektedir.. İngiliz tiyatro yönetmeni Peter Brook'un yönetiminde ortaya koyduğu oyunla Jeanne Moreau, Cannes Şenliği'nde «en iyi kadın oyuncu» ödülünü almıştır.

İDAM SEHPASI

ASCENSEUR POUR L'ECHAFAUD. Yönetmen / Louis Malle. Senaryo / Noel Calef'in romanından Louis Malle ve Roger Nimier. Görüntü yönetmeni / Henri Decae. Müzik / Miles Davis. Dekor / Rino Mondellini ve Jean Mandaroux. Ses / Raymond Gauguier. Oynayanlar / Maurice Ronet (Julien Tavernier), Jeanne Moreau (Florence Carala), Lino Ventura, Ivan Petrovich, Georges Poujouly, Yori Bertin, Jean Wall, Felix Marten, Yapım / Nouvelle Editions De Films. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1957.

Julien Tavernier, büyük bir şirkette memurdur. Şirket patronunun karısı Florence'a aşiktir. Onunla anlaşarak, kocasını ortadan kaldırmak için kusursuz bir cinayet işler. Fakat cinayet mahallini terkedip Florence'la buluşacakları «Royal Café» ye gitmeye hazırlanırken bir raslantı sonucu asansöre hapsolür. Bütün geceyi burada geçirmeye zorlunludur.. Bu arada arabası da Louis ve Véronique adlı iki genç tarafından çalınır. Sokaklar-

da yapayalnız kalmış olan Florence Julien'i düşünürken geçen arabasını görecek ve daha da ümitsizliğe düşecektir. Julien asansörde kurtuluş için çabalarlarken genç çift arabayla Paris dışında bir motele gider. Orada Alman turistleriyle tanışır. Birlikte içerler. Almanlar genç çocuğun tavırlarından kuşulanır, arabanın çalınmış olduğunu sezerler. Louis Almanların Mercedes'i ile kaçımaya çalışırken yakalanır ve onları vurmak zorunda kalır. Silah Tavernier'ye ait olduğu için ertesi günün gazeteleri Tavernier'nin iki Alman turistini öldürdüğünü yazarlar. Florence, gençlerin evine gider ve cinayeti Julien'in adını kullanarak onların işlediğini anlar. Bu sırada asansörden kurtulan Tavernier de sorguya çekilir. Tavernier Almanları öldürmediğini ispat için gece müdürü öldürdüklerini açıklar. Gerçek katillerin genç çift olduğu da anlaşılır.

«İdam Sehпасı» Louis Malle'in 25 yaşında yaptığı ilk uzun filmidir. 1958 yılı Louis Delluc ödülünü kazanmış ve Cannes Şenliği'nde de bir özel ödöl almıştır.

ATATÜRK VE SİNEMA

Ülkemizde 1914 yılında **Fuat Uzkınay** tarafından çekilen «**Ayestefanos'taki Rus Âbidesinin Yıkılışı**» ile başlayan film çekimi, I. Dünya Savaşı içinde kurulan «**Ordu Sinema Dairesi**» nin hazırladığı savaşa ilgili çeşitli belge filimleri ile devam eder. Ayrıca çalışmalarda bulunan «**Müdafaa-i Milliye Cemiyeti**» nin sinemacıları da işgali protesto eden sivil halkla ilgili belge filimleri yapmışlardır. Ankara'da «**Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti**» kurulunca, eldeki bazı malzemeler Ankara'ya yeni hükümetin emrine gönderilir.

Atatürk o günlerin gailelerle yüklü havası içinde film çekimi işleri üzerinde de durur. Savaş başlangıcında tiyatro ve film yönetmeni **Ahmet Fehim Bey'i** Kurtuluş Savaşı'nı belge filimlerini çekmek üzere davet ederse de zatürreden yatmakta olan yönetmen bu isteği yerine getiremez.

Savaşın ilk yıllarına ait belge filimleri bulunmamaktadır. 1922 yılı arka arkaya kazanılan zaferlerle birlikte, sinemacıların da cepheye yönelmelerine yol çar. Bu dönem içinde **Kemal Film** ve **Ordu Film Teşkilâtı**, birçok belge ve haber filimleri çekerler. Bunlar içinde en önemlilerinden biri «**Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın İzmit Cephesini Teftişi**» dir. En eski film operatörümüz **Cezmi Ar** bu filmin çekilişini şöyle anlatmaktadır:

«İstanbul'un kurtuluşu sıralarındaydı. Bir gece evde oturuyordum. **Kemal Film** sahiplerinden **Şakir Bey** geldi ve hemen hazırlanmamı söyledi. «**Gazi Paşa İzmit'de yapılacak resmi geçiti takip edecektim. Biz de film çekeceğiz**» dedi. Hemen hazırlandım, çıktık. Bırbir tehlike ile **İzmit'e** vasil olduk. Güneşin doğmasıyla birlikte **İzmit Gebze** arasındaki sahada büyük bir geçit töreni yapıldı. **Gazi Paşa** da töreni başından sonuna kadar takip etti. Ben korka korka makinemi hazırladım ve resmi geçiti filme aldım. Sonra titreye titreye «**Gazi Paşa'nın da filmini çeksek**» dedim. Bu arzumu kendilerine söylemişler. Kabul etmiş, beni yanına çağırdı

ve «**Çekinmeyin, sinema sanatının icabı neyse söyleyin, hemen tatbik edelim**» dedi. Bunun üzerine **Paşa'mızın** çeşitli açılardan filmini almaya başladım. Son derece fotojenikti. Kamera karşısında gayet rahat hareket ediyordu. Nihayet «**Kâfi mi**» diye sordular. «**Kâfi Paşam, sağolun**» dedim. Etrafımızda toplananlara hitaben «**İleride bugünü görmeyenlere iyi bir ibret hâtırası olur bu resmi geçit**» dediler ve yanımızdan ayrıldılar... Şimdi düşünüyorum da, **Atatürk** kamera karşısında tecrübeli bir sanatkâr kadar başarılıydı. Sanatkârlık onun ruhunda vardı.»

Bu çekimler sırasında ilk Türk sinemacısı **Fuat Uzkınay** da **Kemal Film** hesabına «**Zafer Yollarında**» adlı uzun metrajlı belge filmiyle bu yılların en önemli çalışmasını yapar. Sonraki yıllarda Kurtuluş Savaşı'nın tam bir filmini meydana getirmek için çabalara girişilmiş, savaş içinde çekilen bütün belge ve haber filimlerinden yararlanılarak belgesel bir kurgu filmi olan «**İstiklâl**» daha sonraki adıyla «**Zafer Yolları**» meydana getirilmiştir. 1933'te filmi seyrederek eksik bulan **Atatürk** genişletilmesi için emir verir. Film bir türlü tamamlanamaz. 1937'de niçin hâlâ tamamlanmadığını soran **Atatürk'e** şu cevap verilir: «**Size ait sahnelerin ekserisi hareketsiz resimlerden ibaret olduğu için tamamlanamadı.**» Bu cevap üzerine **Atatürk** şu ilginç sözleri söyler: «**Ben hayattayım. Milli Mücadele'ye ait bütün evrakım, kılıcım, çizmem, hali hazırda mevcut olduğuna göre, çağırdığınız anda bana düşen görevi yapmadım mı? Böyle bir teklif karşısında kalsam memnuniyetle kabul eder, bir artist gibi filmde rol alır, hâtıraları canlandırırdım. Bu milli bir vazifedir. Çünkü Türk gençliğine bu mücadelenin nasıl kazanıldığını canlı olarak ispat etmek, hâtıra bırakmak, bu filmle mümkün olacaktır.**»

Herşeye rağmen **Atatürk'ün** bu isteği gerçekleştirilmiş ve film eksik bir kurgu filmi olmaktan ileri gidememiştir.

Cumhuriyetin 10. yılını kutlama şenlikleri arasında Rus yönetmeni **Sergey Yutkeviç** ve **Oskaraviç Arnstam** Türkiye'ye davet edilir

ve «Türkiye'nin Kalbi Ankara» adlı bir belge filmi yaparlar. Ayrıca gene Türkiye'ye davet edilen Ester Shaub, Necati Çakus'la birlikte öğretici belgesel bir kurgu filmi hazırlar. Özellikle Kurtuluş Savaşı ve yeni Türkiye'nin kuruluşunun filimlerle tespit ve belgelenmesi işine önem veren Atatürk'ün vakitsiz ölümüyle bu çalışmaların hızı kesilmiştir. Aşağıya aldığımız sözlerinin de açıkça ortaya koyduğu gibi, Atatürk, sinemanın önemini ve geleceğe dönük gücünü kavramış bir devlet adamıydı.

«Sinema öyle bir keşiftir ki, bir gün gelecek, barutun, elektriğin ve kıtaların keşfinden çok dünya medeniyetinin veçhesini değiştireceği görülecektir. Sinema, dünyanın en uzak köşelerinde oturan insanların birbirlerini tanımalarını, sevmelerini temin edecektir. Sinema, insanlar arasındaki görüş ve düşünüş farklarını silecek, insanlık idealinin tahakkukuna en büyük yardımı yapacaktır. Sinemaya lâıyk olduğu ehemmiyeti vermeliyiz.»

CEZAYİR BATAKHANELERİ

PEPE LE MOKO. Yönetmen / Julien Duvi-
vier. Senaryo / Henri Jeanson, Ashelbé,
Julien Duvivier. Görüntü yönetmeni / Jules
Kruger. Müzik / Vincent Scotto, Muhammed
İgerbuşen. Dekor / Jacques Krauss. Oyna-
yanlar / Jean Gabin (Pépé le Moko), Mi-
reille Balin (Gaby), Lucas Gridoux (Müfet-
tiş Slimane), Gabriel Gabrio (Carlos), Gas-
ton Modot (Max), Charpin (Régis), Marcel
Dalio, Line Noro, Fréhel, Saturnin Fabre, Ro-
ger Legris. Yapım / Roger ve Raymond Ha-
kim. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1936.

Haydut Pépé le Moko, Cezayir'in Arap mahallesinde çetesiyle güvenlik içinde yaşamaktadır. Ama müfettiş Slimane onu izler ve âşık olduğu kadınla kaçacağı sırada Pépé'yi öldürür.

Kötü bir polis romanının uyarlaması olan film Amerikan gangsterlerini bir başka ülkede göstermekten öte bir amaç taşımaz. Duvivier çete üyelerinin kişileştirilmesinde, kalıplaşmış davranışlar ve «tik» ler kullanarak

doğrudan doğruya Hawks ve «Scarface»den etkilenmiştir. Gangster yürünün bazı sahneleri (kimliği açığa çıkarılan bir muhbirin öldürülürken otomatik piyano'nun üstüne düşüşü ve piyanonun çalmaya başlaması gibi) yerli yerine oturtulmuştur. Henri Jeanson'un parlak uygulaması sık sık tekrarlanan bazı oyunlar içermektedir: Örneğin Pépé'nin uzak kaldığı Paris'i düşünerek, bir metro bileetine bakarak istasyon adlarını bir dua gibi sıraladığı an gibi.

Eğer yönetmen ve senaryocu kendi isteklerine rağmen, savaş öncesi için temel bir temayı kullanmak zorunda kalmasalardı, «Pépé le Moko» başarılı olabilirdi. Gabin, sempatik ama kötü adam, büyük bir kentte büyük bir aşka rastlar. Ülküsündeki kadınla güzel bir gemiyle «başka yerlere» gitmeyi düşler. Limana doğru koşar. Ama gemiye yaklaşımdan alınyazısı önüne çıkar, polisin kurduğu bir tuzağa düşer ve geminin düdüğü çaldığı sırada intihar eder.

Böylece bir mitos, yirmi yılda on ülkede, on kez kullanılan bir «modern tragedya» konusu doğar. Filim uluslararası bir başarı kazanmış, iki Amerikan «remake»i, bir İtalyan «parodi»si yapılmıştır.

BAŞLARINI DUVARLARA VURANLAR

LA TETE CONTRE LES MURS. Yönetmen / Georges Franju. Senaryo / Harvé Bazin'in romanından Jean-Pierre Mocky, Jean-Charles Pichon ve Georges Franju. Görüntü yönetmeni / Eugène Schüfftan. Müzik / Maurice Jarré. Kurgu / Suzanne Sandberg. Dekor / Louis de Barbenchon. Oynayanlar / Jean-Pierre Mocky (Gérane), Pierre Brasseur (Doktor Varmont), Paul Meurisse (Doktor Emery), Charles Aznavour (Heurtevant), Anouk Aimée (Stéphanie), Jean Galland (Gérand'ın babası), Edith Scob (Genç kız). Yapım / Atica - Sirius - Elpénor. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1959.

Babası tarafından akıl hastanesine yatırılan François Gérane, gerçekten tehlikeli bir deli midir? Yoksa ahlâk dışı, aylak gençliğin bir temsilcisi mi? Son derece otoriter bir doktor

olan **Varmont** (akıl hastanesinin yöneticisi) **François**'nın babası gibi onun deliliğine inanır. Aynı hastanede görevli bir psikiyatrist ise daha insancıl ve hastaların özgürlüğünden yana düşüncelere sahiptir. Ve bu düşünceleri dolayısıyla otoriter **Varmont**'la anlaşamazlar. **François** hastanede **Heurtevant** adlı bir saralı ile arkadaşlık kurar. Bir süre sonra **Heurtevant** intihar eder. **François** hastaneden kaçar, eski bir kız arkadaşı ile buluşur. **Stéphanie** ona bağlı kalmakta devam etmiştir. **François**'nın sevgi ve şefkate ihtiyacı olduğuna inanır. **François**, **Stéphanie**'ye duyduğu aşk yüzünden kaçak hayatını onunla paylaşmak istemez. Sonunda yakalanır ve yeniden hastaneye yatırılır.

Harvé Bazin'in ünlü romanından serbest bir uyarılama olan «**Başlarını Duvarlara Vuranlar**» yönetmeninin ilk filmidir. Ama buna karşılık karşı konamaz bir anlatım gücüne, garip bir güzelliğe ulaşmıştır. **Jean-Luc Godard** film konusunda şunları söylüyor: «Bir çılgın'ın, çılgınlar üstüne çılgınca güzel filmi...» **Franju** bu filminde büyük bir oyuncu keşfetmiştir: **Charles Aznavour**. Ayrıca en sıradan yapılardan son derece etkileyici dekorlar elde etmiş ve **Maurice Jarré**'nin müziğine eşlik eden gürültüleri ustaca yerleştirmiştir.

Film, yeni dalga akımının öncü eserlerinden biridir ve üzerinde eleştirmenlerce gerçekleştirildiği ölçüde durulmamış bir başeserdir.

BİR MİLLET UYANIYOR

Yönetmen / Muhsin Ertuğrul. Senaryo / Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun eserinden Muhsin Ertuğrul. Görüntü yönetmeni / Cezmi Ar. Oynayanlar / Ercüment Behzat Lâv, Emel Rıza, Kevser, Atıf Kaptan, Ferdi Tayfur, Naşit Özcan, Sait Köknar, Emin Belli, Mahmut Morali. Yapım / İpek Film. Yapım yeri ve yılı / Türkiye 1932.

«Nişantaşı'ndaki ilk sesli film stüdyosunun birinci eseri, aynı zamanda **Ertuğrul**'un en iyi filmi olan **Bir Millet Uyanıyor** (1932) idi. Senaryo, **Nizamettin Nazif (Tepedelenlioğlu)**'-

nun yazdığı orijinal film hikâyesine dayanıyordu. Senaryo olarak sağlam olmasa bile, hiç olmazsa **Ertuğrul**'un öbür filimleri gibi sahne eserlerine dayanmamaktan gelen bir üstünlük taşıyordu. **Atatürk**'ün büyük «Nutuk»unun ilk sayfalarındaki birçok olaylar ve kişileri ele alan İstanbul'un işgali, kışlada uyuyan askerlerin şehit edilmesi, telgrafçı **Manastırlı Hamdi Efendi**'nin durumu Ankara'ya bildirmesi; **Rahip Fru (Frew)**, **Sait Molla**, **Yahya Kaptan**... **Bir Millet Uyanıyor**'un üç ayrı koldan gelişen bir yapısı vardı: **Rahip Fru (Frew)**, **Sait Molla**'nın ön ayak oldukları padişahçıların, kuva-yı milliyecileri bastırmak için çevirdikleri dolaplar; **Yahya Kaptan**'ın şehit edilmesi; İstanbul'a gizli bir görevle gelen kuva-yı milliyeci bir subay ile bir öğretmen arasındaki aşk öyküsü.

İstanbul Sokaklarında nasıl daha sonraki birçok melodramlara örnek olmuşsa, **Bir Millet Uyanıyor** da, daha sonra Kurtuluş Savaşı'nı konu olarak ele alan birçok filimlerin tekrarlattığı öğeler taşıyordu: İşgal altındaki İstanbul'da gizli teşkilatların silahlı çatışmaları, cephanelik basmalar, padişahçılar ile kuva-yı milliyecilerin gizli açık mücadeleleri, bir padişahçı öbürü kuva-yı milliyeci iki erkeğin aynı kadını sevmesi; hapsedilen, kurşuna dizilen, kaçılması imkânsız hapisanelerden kurtarılan kuva-yı milliyeciler... **Bir Millet Uyanıyor** gerek bu öğelerin acemice kullanılması gerekse senaryonun pek ince ele-yip sık dokumağa gelemeyen yapısından dolayı değil —örneğin bir tarih olayı olarak da pek aydınlığa çıkmamış olan **Yahya Kaptan**'ın öldürülmesi filmde büsbütün karanlık kalıyor; padişahın yaveri ile öğretmenin evlerinin nerede olduğu bir türlü anlaşılamıyor, bir bakıyorsunuz şehir içinde, bir bakıyorsanız çetelerin bastığı, hatta İzmit yakınında bulunan **Yahya Kaptan**'ın girip çıktığı evler oluyor; öğretmenin yaverin evine niçin gittiği genç subayla arkadaşlarının kurşuna dizilmeye götürüldükleri kışlanın nerede olduğu, buradan nasıl kurtuldukları anlaşılmıyor; senaryocu ile rejisör fazla sıkıntıya geldikleri vakit ortaya Ku Klux Klan'cılarını andıran kukuletalı meçhul intikamcılar çıkararak sar-

pa saran işleri hallediyorlar...—, **Ertuğrul**'un öbür filimlerinde raslanmayan canlılık ve hareketliliği, montajındaki rahatlığı, oyunun biraz daha az «théatrale» oluşuyla dikkati çekiyordu (bu kez, «Dâr-ül-bedayî» oyuncuları-ndan çok, **Ferdi (Tayfur)**, **Atif (Kaptan)**, **Naşit (Özcan)**, **Emel Rıza**, **Kevser** gibi «dışardan» kimseler birinci plândaydı. Ayrıca **Kaçakçılar**'da geçirdiği kazadan sonraki ameliyata rağmen korkunç bir biçim alan yüzüyle **Çeteci Recep**'i canlandıran **Köknar** ve **Yahya Kaptan**'ı canlandıran **Atif Kaptan** «fotojenik görünüşleri ve rahat oyunları-yla göze çarpıyorlardı»). Filim, **Ertuğrul**'un Sovyetler Birliği'nde edinebildiği küçük çaptaki tecrübelerini ortaya koymaktaydı. Bu tecrübeler, yukarda belirtildiği gibi kameranın hareketliliğinde ve montajda göze çarpı-maktaydı fakat **Ertuğrul**'da sık sık görüldüğü gibi, edinilen tecrübe çok kere taklit olmaktan ileri de geçmiyordu (örneğin kuva-yı milliyecilerin kurşuna dizilme sahnesi, **Potemkin Zırhlısı**'nın başlarındaki kurşun dizilme sahnesinden esinerek meydana getirilmişti). Üstelik sessiz filim çağından edinilen bu tecrübe, sesli filme uygulandığı vakit oldukça iğreti duruyordu. Bundan dolayı, **Ertuğrul**'un er iyi filmi, genel görünüşüyle sessiz filim tekniğine uyularak ortaya çıkarılmış bir sesli filim özelliği taşıyordu.»

Nijat Özön

Türk Sineması Tarihi

KIVIRCIK PAŞA

Yönetmen / Faruk Kenç. Eser / Sermet Muhtar Alus. Senaryo / Faruk Kenç. Görüntü yönetmeni / Necati Tözüm. Oyuncular / Halide Pişkin, Sait Köknar, Nebile Tezcan, Vedat Karaokçu, Yaşar Nezih, Beatris Kalfayan, Talât Artemel, Refik Kemal Arduman. Yapım / Ha-Ka Film. Yapım yeri ve yılı / Türkiye 1939-40.

Sermet Muhtar Alus'un romanından alınan ve bir eski zaman paşasının yaşayışını anlatan «**Kıvırcık Paşa**» 1939/40'ta **Faruk Kenç** tarafından çevrilmiştir. Basit bir kome-

di olan «**Kıvırcık Paşa**», baş oyuncu **Sait Köknar**'ın oldukça canlı bir tip çizmesiyle dikkati çekiyordu.

Nijat Özön

Türk Sineması Tarihi

NANA

NANA. Yönetmen / Jean Renoir. Senaryo / Emile Zola'nın romanından Pierre Lestringuez. Görüntü yönetmeni / Jean Bachelet ve Corwin. Dekor ve kostümler / Claude Autant-Lara. Oynayanlar / Catherine Hessling (Nana), Werner Krauss (Kont Muffat), Jean Angelo (Vandoeuvres kontu), Raymond Guérin Catelain (Georges Hugon), Pierre Champagne (La Falaise), Pierre Philippe (Bordenave), Waleska Gert (Zoé), André Cerf (Le Tigre), Jacqueline Ford (Rose Migon), Nita Roman (Satin). Yapımcı / Jean Renoir. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1926.

(Filim hakkında açıklama, gösteriden önce dağıtılacaktır.)

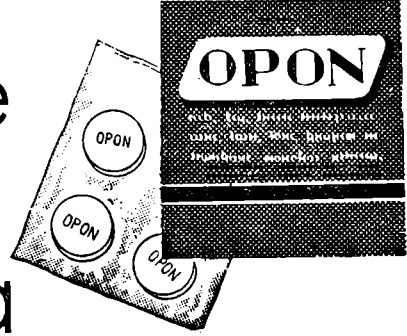
MEDEA

MEDEA. Yönetmen / Pier Paolo Pasolini. Senaryo / Pier Paolo Pasolini. Görüntü yönetmeni / Ennio Guarnieri. Müzik / Pier Paolo Pasolini'nin orijinal besteleri. Oynayanlar / Maria Callas (Medea), Laurent Terzieff (Jason), Massimo Girotti, Giuseppe Gentile. Yapım / Rosima Ansalt San Marco Film (Roma) - Les Films Number One - Janua Film ve Fernsehen. Yapım yeri ve yılı / İtalya - Fransa - Almanya 1969.

Antik Yunan devrinde, barbar bölge. Colchide'nin kralı, güneşin oğlu Aétès, küçük bir sarayda sevgili oğlu Absyrtos ve bir büyücü olan kızı Medea ile birlikte fakir bir hayat yaşar. Bölge, genç Teselyalı kahraman Jason'un idaresindeki Argonautes'ların tehdidi altında bulunur.

Medea, dua etmek için kendine ayrılmış olan yere çekilir. Orada, Jason onu kendisine âşık eder. Medea, bir gülümseme, bir okşama sonucunda Jason'a çılgınca tutulur. Büyücünün

adale
ve sırt
ağrılarına
karşı

OPON,
baş, diş, adale,
sinir, lumbago
ve romatizma
ağrılarını teskin
eder

OPON,
bayanların
muayyen
zamanlardaki
sancılarında
faydalıdır

OPON

OPON,
4 saat ara ile
günde 6 adet
alınabilir

dur. Bir d'Artagnan tipini şaşırtıcı bir başa-
rıyla canlandıran **Philippe**, bu filmiyle 50 ayrı
ülkede milyonlarca seyirciyi büyülemiş, hem
doğu hem de batı ülkelerinde tutulmuştur.

KEYSER

GEYSER. Yönetmen ve Senaryo / Mesûd
Kimyai. Görüntü yönetmeni / Maziyar Per-
tov. Müzik / İsfendiyar Münferidzade. Re-
simler / Emiri Nadiri. Oynayanlar / Behrûz
Vusugi (Keyser), Purî Benai (Âzam), Çem-
şidi Meşai, İrani Defteri, Hasan Şahin,
Behmeni Mufid, Nâsır Melek Mutii. Yapım
yeri ve yılı / İran 1970.

Fâtî isimli genç bir kız intihara teşebbüs et-
miştir. Hastaneye kaldırılır. Kurtarılamıya-
rak ölür. Annesi, dayısı ve kasaplık yapan
kardeşi **Ferman**, büyük bir ıstırapla evleri-
ne dönerler. Kız ölmeden önce bir mektup
bırakmıştır. Dayı mektubu okur ve intihar
nedenini öğrenir. Fâtî bir arkadaşının evin-
de ders çalışırken, arkadaşının kardeşi **Men-
sur**'un tecavüzüne uğramış, ondan gebe kal-
mıştır. Bunu öğrenen **Ferman** bir bıçak ka-
pıp **Mensur**'u bulmaya niyetlenir. Dayısı en-
gel olur. Vaktin daha erken olduğundan söz
eder. **Ferman** bıçağı bırakır ama **Mensur** ve
iki kardeşini dükkânlarında bulur, döğüşür,
oysa bıçaklanarak ölür... Bir trenle, uzun sü-
redir Tahran'dan ayrı kalan **Ferman**'ın kar-
deşi **Keyser** gelir. Dayısı ve annesi onu üz-
gün karşılarlar. Kısa sürede durumu öğrenip
harekete geçer. Kardeşlerinin öcünü alma
düşüncesi onu sözlüsü **Azâm**'a kaşı da so-
ğuk davranmaya götürür. **Keyser** bir hamam-
da **Mensur**'un kardeşlerinden **Kerim**'i, sonra
da mezbahada **Vehim**'i öldürür. Annesi ve
dayısı onu geri döndürmeğe çalışırlar ama
bu boşunadır. **Keyser** dadısını kutsal Meş-
hed'i ziyarete götürür. Saf ve temiz sözlü-
süne lâıyk bir adam olmadığını, elinin kana
bulandığını, ama **Azâm**'ın mutlu olması ge-
rektiğini söyleyip dua eder... Dönüşlerinde
anası acısına dayanamayıp ölmüştür... Me-
zarlıkta onu yakalamak isteyen polislerin
elinden zor kurtulup **Mensur**'un izine düşer.
Şehrin modern caddelerindeki bir pavyon-

da onu soruşturur. Demiryolu civarında bu-
labileceğini öğrenir ve gidip **Mensur**'la olan
hesabını da bitirir.

KISAS

Yönetmen / Aziz Refii. Eser / Nizami Fâtîmî.
Senaryo / Ahmed Necipzâde. Müzik / Mür-
teza Hennane. Oynayanlar / Nâsır Melek
Mutii (Muzaffer), Purî Benai (Simin), Ku-
kuş, Firûze, Eşrak, Araste, Nazi Refii. Ya-
pım / Hesam Filim. Yapım yeri ve yılı / İ-
ran 1970-71.

Kamyonuyla nakliyecilik yapan **Muzaffer**
uzun bir aradan sonra kentine döner. Ya-
kın arkadaşı **Kasım**'la karşılaşır. Kabzımal-
lıkla geçinen **Kasım** onu evine davet eder.
Karısı **Simin**'le karşılaştırır. **Simin Kasım**'-
la evlenmeden önce **Muzaffer**'i sevmiştir ve
hâlâ da sevmektedir. **Muzaffer**, **Kasım**'ın
küçük oğluya konuşup bunu anlar **Kasım**
eve başka dostlarını çağırır. Yemek yerler
ve yaşlı çalgıcı **Kerim**'in evine giderler. **Ka-
sım Kerim**'e esrar vererek onun kızı **Tûba**'yı
oynatırmasını sağlar. Kız istemeden oynar,
şerki söyler. **Muzaffer**'in ısrarı üzerine adam-
lar kalkar giderler. Onlar gittikten sonra **Tû-
ba**, babasına çıkışarak yaşamlarının bu bi-
çimde sürmemesi gerektiğini hatırlatır. Onun
sazını kırar. Yaşlı adam şok geçirir. Kız
Kasım ve arkadaşlarını yardıma çağırır.
Kerim kızını **Muzaffer**'e teslim eder ve ölür.
Muzaffer, **Tûba**'yı bir hocayla evli olan kız-
kardeşinin yanına alır. **Kasım**, **Muzaffer**'e ar-
tık serbestçe **Tûba**'dan yararlanabileceklerini
söyleyerek âlem yapmayı önerir. **Muzaffer**
reddeder ve kızın ona emanet edildiğini söy-
ler. Bu yüzden **Kasım**'la araları açılır. **Tûba**
Muzaffer'e yaranmak için elinden geleni ya-
par ve onu sevmeye başlar. **Muzaffer** ise ko-
lay açılmaz. **Kasım**'ın önceden **Tûba**'ya bir-
şey yapmış olması ihtimalinden korkar. Şe-
hirde **Tûba**'yla gezerler. **Tûba** ona eskiden
çalıştığı halı dokuma tezgâhlarında yeniden
çalışıp çalışamayacağını sorar. **Muzaffer** ra-
zı görünmez. Onunla yaşamını birleştirmeyi
düşündüğünü beirtir **Tûba** tertemiz olduğu-
nu söyler. **Muzaffer** kahvede **Kasım**'a rast-

lar. **Tûba**'ya «fahişe» diye hakaret eden **Kasım**'a, **Muzaffer** onunla evleneceğini açıklar ve ardından nikâh kıyılır.. Oysa **Muzaffer** 2 aylık bir süre için **Tahran**'a gitmek zorundadır. **Tûba**'ya bunu açıklar ve gider. **Tûba** da yokluğunda onun için bir halı dokumaya başlar. Dönüşünde **Tûba**'nın intihar ettiğini, çünkü **Kasım**'ın ona zorla tecavüz etmiş olduğunu öğrenir. İntikam için **Kasım**'ı bulur. Dövüşürler. **Muzaffer**, onu öldürmeyip, intikam için başka bir yola başvuracağını söyler ve bırakır. **Kasım**'ın küçük oğlunu kaçıtır. Bırakması için karısı **Sinim**'i göndermesini ister. **Sinim**, **Kasım**'la tartışır. **Kasım**, giderse kendisinden ayrılacağını söyler. (Ya çocuk ya ben) der. Kadın çocuğunu seçerek **Muzaffer**'e gelir. Peşinden **Kasım** koşar. **Muzaffer**'le kavgaya tutuşurlar. **Muzaffer** adamı mahzene tıkar. Karısına ise dokunmaz. Ama **Kasım**'ın ömrü boyunca ıstırap çekmesi için, bu gerçeği ona söylememesini ister ve gider. Kadın **Kasım**'ı mahzenden çıkarır. Karısını biraz hırpalayan adam **Muzaffer**'i yeniden bulur. Mezarlıktaki dövüş sonunda ölürken **Muzaffer** karısına dokunmadığını kendisine söyler...

ALTIN UFUKLAR

UFUK-İ TELAÎ. Yönetmen / **Sadık Pur. Senaryo / Mir Levhi.** Görüntü yönetmeni / **Şahpür-e Garip.** Müzik / **İsfendiyar Münferidzâde.** Oynayanlar / **Nâsir Melek Mutîi.** **Firûzan, Şehrazat, Behmenî Müfid.** **Hasan Şahin, Hasan Rızai.** Yapım yeri ve yılı / **İran 1970-71.**

Nâsir, cahil, babadan kalma kereste fabrikası sayesinde zengin olmuş iki çocuklu bir aile reysidir. Oysa aile hayatı oldukça tatsızdır. Bu yüzden geceleri bir pavyona devam etmeğe başlar. Orada şarkıcı **Firûzan**'a tutulur. Onunla dost olmayı başarır. Kadın da kendisinden hoşlanmıştır. Birlikte geçirdikleri geceden sonra **Nâsir**'in davranışlarına bir canlılık gelir. Ancak pavyon sahibinin adamları kadını rahat bırakmazlar. **Nâsir**, kadına metresi olmasını önerir. Ona bir ev açacak, o da şarkıcılığı bırakacaktır. Anla-

şırılar. **Firûzan** yeni evine yerleşir. Ancak pavyon sahibinin gönderdiği kadın onu yeniden sahneye çekmek için **Nâsir**'in karısı ve çocukları olduğundan söz eder. **Firûzan, Nâsir**'i takip etmeğe başlar. Adamın girdiği evlerde boş oda olup olmadığını sorarak araştırma yapar. Sonuç alamaz. **Nâsir** bu evlere yalnızca yardım amacıyla girmiştir... **Firûzan** durumu kadına anlatır. O ise **Nâsir**'in evli olduğunu iyi bildiğini söyler ve bu kez birlikte gidip **Nâsir**'in karısını ve çocuklarını götürürler. Bu arada **Nâsir**'in karısı, anasından nasihat alır. Kadın kızına, kocasına yarana-bilmek, onu eve bağlayabilmek için işte bu kadınlar gibi giyiniyor, davranması gerektiğini söyler. **Firûzan** gerçeği öğrendikten sonra **Nâsir**'a karşı kayıtsız davranır ve yeniden şarkı söylemeye başlar... **Nâsir** gazinoya gelir ve kadını zorla alır, götürür. Birlikte dolaşır, gezerler. Ancak gazino patronunun adamları peşlerini bırakmazlar... Kavga çıkartmaya hazırdırlar. Sonunda istedikleri olur, ama bu içlerinden birinin ölümüyle biter. **Nâsir** ve kadın hapse atılırlar. **Firûzan**'a gelen gazino patronunun gönderdiği kadın, ona **Nâsir**'in öldüğünü söyler. Böylece altı ay hapiste kalan **Nâsir, Firûzan** tarafından aranmaz... Hapisten çıkınca, fabrikada, babası **Nâsir**'le konuşur. Bir orospu yüzünden ailesini ihmal etmesine çıkışır. Onu evlâtlıktan red edeceğini belirtir. **Nâsir** gazinoya gider.

Firûzan şûh bir dans yapmaktadır. Bitişte giyinme odasında onu bulur. Kadın öldüğünü sandığı adamın boynuna atılır. Oysa **Nâsir**'in bu gerçekten haberi yoktur. Bıçaklar kadını... Evine, işine bağlı bir adam olma kararını almıştır. **Firûzan** çevresine kendi kendini bıçakladığını söylemiştir. **Nâsir** ailesiyle seyahate çıkarken, hastaneden çıkan **Firûzan** yetişir. Ancak geç kalmıştır.. **Nâsir**, öldürdüğünü sandığı metresinin ardından eski hayatına dönmüştür bile.

MAZANDERAN KAPLANI

BEBR-İ MAZANDERAN. Yönetmen / **Samuel Haçikyan.** Senaryo / **Dr. Mençge Kimram** Müzik / **Rubik Mensûri, Görüntü yönetme-**

ni / Nesrullah Keni. Oynayanlar / İmam Ali Habibi, Habibullah Bulur, Nilüfer, Darüşe Telai. Yapımcı / Mehdi Misakiye. Yapım yeri ve yılı / İran 1970-71.

İran'ın eski dünya şampiyonu güreşçilerinden İmam Ali Habibi'nin canlandığı Habib, Hazar Denizi kıyısındaki Mazanderan ilinin bir köyünde yaşlı anası ve cüce dostu ile yaşayan yapılı, kuvvetli, yürekli bir adamdır. Gözünü kırpmadan yangından bir çocuğu kurtarır. Köy ağasının Orman Fakültesinde okuyan kızı Setare ile tanışır; onun arabasını kırık köprüden düşmekten kurtarır. Ağanın kâhyası da Setare'yi elde etmek istediği için köydeki güreş karşılaşmalarında Habib'in karşısına iri yarı hizmetkârını çıkarır. Habib'i sakatlaması için para da verir. Oysa Habib onu yener. Bu güreşi oradan geçmekte olan İran Güreş Millî Takımı antrenörü de izler ve Habib'in güreşini çok beğenir. Onu millî takıma almak için Tahran'a davet eder. Köy çocuğu Habib sevdiklerinden ayrılmak istemez. Setare onu bir şampiyon olarak bekleyeceğine söz vererek Tahran'a gider... Orada minder çalışmalarına da kısa sürede alışır; rakiplerini ezerek yener. Tahran şampiyonu olur. İran şampiyonluğu için türbede dua ederken rakibinin annesi ile karşılaşır. Yaşlı kadın bu güreşte yenilmesini Habib'den rica eder. Ona yalvarır. Çünkü oğlu şampiyon olmazsa sevdiği kız onunla evlenmeyecektir. Habib kadına söz verir. Hırslı, arzulu başladığı ve rakibini tuş yapması için bir hamlesi kalan maçı kadına verdiği söze uyarak yenik bitirir. Antrenörü ve arkadaşları buna hayret ederler. Habib köye dönmeğe karar verir. Rakibinin annesi ona bir paket kurabiye hediye ederek teşekkür eder. Bu sırrı kimseye söylemeyeceğine dair ondan söz alır. Ancak paket yere düşer ve içinden paralar çıkar. Bunun üzerine Habib'in para için yenildiğine hükmederek ona bir yıl müsabakadan men cezası verilir. Habib köyüne döner. Orada da kimse yüzüne bakmaz.. Annesi ve cüce dostu ise para için yenildiğine inanmazlar. Setare de aynı fikirdedir. Ancak Habib'in köye geldiğini gören kâhya yeniden onun aleyhine bir

komplo düzenler. Habib ve Setare'nın yaşlı ormancının kör kızı Jale ile tanışmalarını fırsat bilerek, Jale'ye tecavüz eder Kendisinin Habib olduğunu söyler.. Ve hemen köylüyü Habib'e karşı ayaklandırır. Setare'ye de Habib'in Jale'yi iğfal ettiği haberini yetiştirir. Setare inanmaz. Halk Habib'i yakalar. Bağlayıp taşa tutarlar. Habib suçsuz olduğunu söyler. İnanmazlar. Setare, mahkemesiz kimseyi bu şekilde cezalandıramayacaklarını belirtir. O sırada Habib'in bilerek yenildiği güreşçi ile karısı ve annesi gelirler. Yaşlı kadın Habib'in yiğitliğini över; suçunu itiraf eder.. Jale, Setare ile tartışan kâhya'yı sesinden tanır. Halkın hücumuna kalmadan kâhya, Setare'yi kaçıırır. Kovalama ve dövüş sonucu kâhya yakalanır. Yapılan güreşle gerçek şampiyonun Habib olduğu da kesinleşir.. Habib, Setare'ye kavuşurken, cüce dostu da Jale'ye evlenme teklifinde bulunur.

PEHLIVAN MUFRED

Yönetmen / Mahmud Kuşan. Eser / Kâzım Kâziminî. Senaryo / Amani Mentegî. Görüntü yönetmeni / Emir Eşrakî. Müzik / Murteza Hennane. Oynayanlar / Nâsır Melek Mutii, Beyk İmanverdi. Yapım / Pars Filim-Dr. İsmail Kuşan. Yapım yeri ve yılı / İran 1970.

Eski İran'ın feodal bir yönetim biçimi görünen bir yöresinde Pehlivan Mufred adında yiğitliği ve adaleti ile ünlü bir adam yaşar. Üç atlı ve bir demirci sırayla ünlü pehlivanı yenip, alay etmek amacıyla bu köye gelirler. Mufred ve adamları öldürmeksizin üç atlıya da hadlerini bildirirler. Mufred'in vâsisi olduğu Nogra adında güzel bir kız da sevdiği Sokrab'a kavuşabilmek amacıyla oraya gelmiştir. Oysa Sokrab'la Mufred'in arası pek iyi değildir. Sokrab yaşlı bir kadının sırasını çalarak suyu kendi sarnıcına doldurmuştur. Bunun cezasını suyu kadının sarnıcına bizzat taşıyarak çeker.. Arkasından Mufred'le çarpışmak isteyen demirciye karşı koyup, dövüş sonucu öldürerek ikinci hatayı yapar. Mufred, yiğitlikte öldürme-

ye karşıdır.. **Nogre** ise bir an önce **Sokrab**'la şehre gitmek isteğindedir. Birbirlerine aşklarını açıklarlar. Nihayet **Sokrab** bir ayın sonunda **Mufred**'in yanına kabul edilir... Affolmuştur. Oysa üç atlı yeniden ortaya çıkıp, kente dönen **Nogre**'yi kaçıırır, iğfal ederler. Köyün küçük sakatı olayı **Mufred**'e habet verir. **Mufred** yetişip adamlarla dövüşür, ama geç kalmıştır. Bunun üzerine **Nogre**'nin namusunu kurtarmak amacıyla onunla hemen evlenir. Hiç kimse bu davranışı **Mufred**'e yakıştırmaz. **Sokrab** duvarlarda asılı eski pehlivan resimlerini yırtar ve **Mufred**'le dövüşmeğe karar verir. **Mufred** onu bu davranışından vaz geçirmeğe uğraşır; başaramaz. **Sokrab** fikrinde kesindir. Ertesi gün kapışır-lar. **Mufred** er meydanında dahi yiğitlik gösterip **Sokrab**'i yenmektense ona oyun öğretir. Oysa öğrettiği oyunla yenilir ve **Sokrab**, onun bacağına kırar. **Mufred** eller üstünde evine götürülür. Artık koltuk değnekleri ile yürüyebilecektir.. **Mufred**'den boşalan pehlivan eğitmenliğini **Sokrab** yapmak isterse de adamlar onu kabul etmezler. **Sokrab** Allah-dan yardım diler. Bir gün atlılardan biri yeden köye dönüp **Sokrab**'ı dövüşe davet eder. **Sokrab** dövüşür, ancak **Mufred**'in ikazı ile rakibini öldürmez... Bu arada **Sokrab** gerçeği öğrenir ve doğruca sakat bıraktığı **Mufred**'e koşup, ondan af diler. Kolunun altına destek olur. **Mufred**'in öbür yanına **Nora** ile mutlu bir gelecek için elele tutuşurlar.

EŞEK DERİSİ

PEAU D'ANE. Yönetmen / **Jacques Démy.** Senaryo / **Charles Perrault**'un bir masalından **Jacques Démy.** Görüntü yönetmeni / **Ghislain Cloquet.** Müzik / **Michel Legrand.** Dekor / **Jim Léon.** Kostümler / **Pace** ve **Gitt Magrini.** Oynayanlar / **Catherine Deneuve** (Eşek Derisi), **Jacques Perrin** (Prens), **Jean Marais** (Birinci kral), **Delphine Seyrig** (Peri kızı), **Fernand Ledoux** (İkinci kral), **Micheline Presle** (İkinci kraliçe), **Sacha Pitoeff** (Bakan), **Henri Cremieux** (Doktor). Yapıcı / **Mag Bodard.** Yapım / **Parc Film - Ma-**

rianne Productions. Yapım yeri ve yılı / **Fransa 1970.** Türkçe altyazılı.

«**Démy**, bazı kişilerin **Perrault**'nun masallarında insanı dehşete düşüren ahlâksızca davranışlar bulmalarına aldırıyor bile. **Dr. Freud**'un gölgesiyle kafasını yormuyor. Eşek dışıklarının altından olduğu bir ülkede kralın kendi kızıyla evlenmek istemesi ona olağan görünüyor. Çocuklar gibi, saflığın gözleriyle görüyor çevresini.

Bir varmış, bir yokmuş... Babasını zor durumda bırakarak evlenmeye engel olmak isteyen prenses ondan Zaman renginde bir giysi ister; Hemen kumaşında göksel bulutların uçtuğu bir giysi verilir prensese... Eşek derisine bürünüp, kuruma bulanarak saraydan kaçan prenses, kurbaga tüküren bir büyücünün evine sığınır. Bir Gülün kılavuzluk ettiği bir **Prens** ormanda dolaşmaktadır; **Eşek Derisi**'ni görür ve ona vurulur. Öküz altında ne diye buzağı aramalı. Yalın, doğal hattâ **Démy**'nin dediği gibi gerçekçi bir öykü bu. **Perrault**'yla karşılaştırıldığında, yazarın ancak sıfatlarla verebildiğini **Démy**'nin görüntülerle anlatmak kolaylığı vardır. Yönetmen bundan **Perrault**'nun anlattıklarına deha da hayranlık verici şeyler katarak yararlanır. Böylece, herhalde Matmazel **Scudery**'den diksiyon dersleri almış, süslü bir genç kadın olan **Leylâk Perisi**, **Cocteau** ve **Apollinaire**'den şiirler okuyarak kendisi için zamanın varolmadığını kanıtlar. Sonuç olarak **Lumière Perisinin** (yâni sinemanın) de yardımıyla **Démy**, **Perrault**'dan daha büyük bir ozan olarak ortaya çıkıyor. Ellilik kralın soğuk ve iç karartıcı dünyasını maviye boyarken, Prensle ilgili herşeyi, atları, hizmetçileri, giysileri kırmızının her tonunda, aşkın renklerinde verme buluşu da onun.»

Jean de Baroncelli / Le Monde

«**Démy**'nin yürekliliği ve özgünlüğü, halk geleceğinden alınan ve **Perrault**'dan önce yüzlerce versiyonu olan bir konunun seçimi ile sınırlanmıyor. «**Eşek Derisi Masalı**» **Jean Cocteau**'dan **Walt Disney**'e, **Trnka** gibi Çek kuklacılarından, ceplerini doldurmak için **Pamuk**

Presnes ile Kül Kedisinin genç kızlık serüvenlerini kullanan Alman pornografçılarına dek herkese esin kaynağı olabiliirdi. «Büyülü» ile «Sıradan»ın arasında aramak gerekli, sulu gözlülüğe dönüşmeyen o yürek tazeliğini, görüntünün düzenlenişindeki inceliği, hüznü- le gölgelenmiş ince alayı. **Démy** tüm üslupların ahenkli bir karışımını kullanarak tatlı zamana aykırılıklarla doldurduğu, şarkıcılarla noktaladığı, güzel görüntüler kabuğuna yerleştirilmiş bir yaralı aşk öyküsünü rahat bir sesle bazen düz yazı bazen şiirle anlatıyor.»

Michel Aubriant / Journal du Dimanche

OTOMOBİLDEKİ KADIN

LA DAME DANS L'AUTO AVEC DES LUNETTES ET UN FUSIL. Yönetmen / Anatole Litvak. Senaryo / Sebastien Japrisot'nun romanından Anatole Litvak, Richard Harris ve Eleanor Perry. Görüntü yönetmeni / Claude Renoir. Müzik / Michel Legrand. Oynayanlar / Samantha Eggar (Dany), Oliver Reed (Michael Caldwell), Stéphane Audran (Anita), John McNery (Philippe), Bernard Fresson (Jean), Yves Pignot (Baptistin), Marcel Bozzuffi (Manuel), Jacques Fabri (Doktor), André Oumanski (Bernard Thor), Martine Kelly (Kiki). Yapımcılar / Raymond Danon ve Anatole Litvak. Yapım / Lira Films - Columbia Films. Yapım yeri ve yılı / Fransa - İngiltere 1969. Türkçe altyazılı.

Bir reklâm şirketinde sekreter olarak çalışan **Dany**, kendisini birdenbire bir serüvenin içinde bulur. Bir cuma akşamı patronu **Michael**, Cenevre'ye götüreceği bir raporu yazması için evine gelmesini ister. **Dany** bu teklifi kabul eder. Ertesi gün **Michael** kendisi ve karısı ile birlikte Orly'ye gelmesini söyler. **Dany**, arabayla Orly'den ayrıldıktan sonra yolunu kaybeder, böylece serüven başlar. Yolda genç bir otostopçuyu arabasına alır. Fakat bir süre sonra bu adam **Dany**'nin arabasını çalar.. Bu arada cinayetten ötürü bütün şüpheler **Dany**'nin üstünde toplanır. Kendisi de suçluyu bulmak üzere harekete geçer.

HAL VE GİDİŞ SIFIR

ZERO DE CONDUITE. Yönetmen / Jean Vigo. Senaryo / Jean Vigo. Görüntü yönetmeni / Boris Kauffman. Müzik / Maurice Jaubert. Ses / Royné ve Bocquet. Oynayanlar / Jean Dasté (Müfettiş Huguet), Robert Le Flon (Müfettiş Parrain), Léon Larive (Kimya öğretmeni), Delphin, Du Verron (Birer müfettiş), Louis Berger, Georges Parrin, Louis Lefebvre, Gilbert Pruchon, Constantin Kelber, Henri Storck, Albert Riera. Yapım / Argui Films - J.-L. Nounez. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1933.

FİLMİN KONUSU

Yaz tatilinden sonra bir yatılı kasaba kolejine dönen üç öğrencinin hikâyesi. Koleje yeni gelen küçük bir öğrenci ve yardımcı öğretmenlerden biri ile dostluk kurmalarına karşılık kolejin müdürüne ve başka bir öğretmen yardımcısına karşı açıkça savaş ilân ediyorlar. Yatakhane bir isyan düzenledikten sonra koleji ziyaret eden resmi kişilere (örneğin belediye başkanı, kasaba papazı gibi) saldırıyorlar, ve elele verip kolej damlarında uzaklaşıyorlar.

Yaklaşık olarak 44 dakika süren, ve genellikle Fransız sinemasının baş eserlerinden biri sayılan «Hal ve Gidiş Sıfır»ın en önemli bölümleri arasında; yatakhane ilk gece ve uyur gezer öğrenci, **Şarlo**'ya benzeyen bir öğretmen yardımcısının nezareti altında yapılan gezinti, yatakhane isyan, kolejdeki tören ve damlarda uzaklaşan öğrencilerin son görüntüsü özellikle ilgiyi çekmektedir.

FİLM HAKKINDA

Sales Gomez'e göre «Hal ve Gidiş Sıfır»da iki ayrı dünya varolmaktadır; Bir yanda çocukların ve halkın, öte yanda olgun kişilerin ve burjuvaların dünyaları? Çocukları çizmek için **Vigo** gerçek bir noktadan hareket etmiştir; olgun kişiler konusunda ise aşırı davranıp karikatüre yönelmekten çekinmemiştir. Bu iki dünya arasındaki ayrım ve filmin sonucu bize **Vigo**'nun düşünce yapısını ve «Hal ve Gidiş Sıfır»ın toplumsal tutumunu bütün unsurları ile açıklıyor.

Vigo'nun filmi hem bir Fransız yatılı okulu inceleyen bir belge, hem çocuk ruhbilimini ele alan bir deneme, hem **Vigo**'nun otobiyografik bir çalışması ve özellikle de sembollerle ile Fransız toplumunun amansız bir eleştirisidir.

«**Hal ve Gidiş Sırını**» bu çarpıcı tutumu yüzünden Fransa'da yıllarca sansür tarafından yasaklanan bir «**lânetli film**» olmuştur.

Ayrıca bkz. Yeni Sinema 10/11, S. 72, Jean Vigo ve Hal ve Gidiş Sırını.

BİR KIR GEZİNTİSİ

UNE PARTIE DE CAMPAGNE. Yönetmen / Jean Renoir. Senaryo / Guy De Maupassant'ın bir öyküsünden Jean Renoir. Görüntü yönetmenleri / Claude Renoir, Yves Bourgoïn, Eli Lotar. Müzik / Joseph Kosma. Kurgu / Marguerite Renoir, Marinette Cadix. Ses / Joseph De Bretagne. Yönetmen yardımcıları / Yves Allégret, Jacques Becker, Jacques Brunius, Cartier-Bresson, Claude Heymann, Luchino Visconti. Oynayanlar / Gabriello (M. Dufour), Paul Temps (Anatole), Jacques Borel (Brunius), (Rodolphe), Jean Renoir (Poulain Baba), Georges Darnoux (Henri), Pierre Lestringuez (Rahip), Sylvia Bataille (Henriette), Jeanne Marken (Bn. Dufour), Gabrielle Fontan (Büyükanne), Marguerite Renoir (Hizmetçi kız). Yapım / Pierre Braunberger. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1936.

Öykü bize Maupassant'ın anlattığı öyküdür. Paris'li bir küçük burjuva ailesi pazar gününü kırdaki geçirmeye gider. Baba ve dükkândaki yardımcısı günü, yemek yemek, horultulu bir uyku ve balık tutmak arasında böölüştürürlerken, yaşlı büyük anne sağırlığını açık havada gezdirir. Ancak anne ile kızı, bilinçsiz bir suç ortaklığıyla, gökten inen ışınlara, ağır bulutlara, otlar arasından deli gibi yükselen bahara dayanamazlar. Böylece anakız tatil yapan iki genç kentli ile —ki bunlardan biri yüksekten bakışları ile, kendisine hoşça vakit geçirmek istemektedir— bir sandal gezintisine çıkmışlardır bile. İkinci genç arkadaşını vazgeçirmek için boşuna bir çaba göstermiş ve sözünü dinletememiştir. Bir anlık bir zevkiğin bu masum kız r-

hatsız etmekte ne anlam vardı sanki? Bununla beraber genç adamın davranışlarında bir anlık bir saygı gösterisinden sonra, genç kıızı sık sık yeşilliklerin arasına götürürken, arkadaşını henüz yaşı geçmemiş anneyi baştan çıkarmayı kolaylıkla başarır. Ve bulutların birbirlerini kovaladıkları göğün altında yüksek dallar hafifçe sallanırken genç kız kendini erkeğe verir. İki yıl sonra, aynı yerlerde, neşesiz bir yüzle, sonradan kocası olmuş ve şimdi otlar arasında bir ahmak gibi uyuyan babasının yardımcısı ile birlikte dir. Genç adam anılarını tazelemek üzere oralara gelmiştir. Çocuksu bir bencillikle genç kadına kendisini unutup unutmadığını sorar. «Her akşam düşünüyorum» diye cevap verir kadın. Ve bütün zavallı öyküsü, gizli ateşi ve gölgeleriyle, bu birkaç sözcük içinde kalır.

FİLM HAKKINDA

Denebilecektir ki bu film tutarsızdır bağdaşık değildir, içten bir duygusallığa, geleneksel bir toplumsal taşılamayı bağlamaktadır. Sonsuz bir incelikle yaratılmış bölümler yanında kötü zevk ürünü bürlesk parçaların yer aldığı, oyuncuların ağır bir biçimde kişileri karikatürize ettikleri ileri sürülecektir. Ne önemi var ki? Çünkü Renoir'ın filminde ege-men olan, kusurlarını unutturan, her görünüden fışkıran yaşama aşkıdır.

L'Ecran Français

(17 aralık 1946)

Renoir'ın yapıtlarının ve sinemanın en güzel örneklerinden biri «Bir Kır Gezintisi»nde Sylvia Bataille'in, Georges Darnoux'nun öpüşmelerine kend bırakmak üzere olduğu anın görüntüsüdür. Alaycı, komik, neredeyse yüklü bir tonda başlayan şiir, sürebilmek için özgürlüğe dönüşecektir; gülmeye hazırlanıyoruz ve birden gülümseme kırılıyor; Sylvia Bataille'in bakışıyla dünya ters dönüyor; aşk çöküşü gibi fışkırıyor; gülümseme dudaklardan silinmeden, yaşlar gözlerimize do-

André Bazin

(Cahier Du Cinéma No. 8)

Ayrıca bkz. Yeni Sinema 12, S. 34, Bir Kır Gezintisi Hakkında.

MUTLULUK PEŞİNDE

THE PURSUIT OF HAPPINESS. Yönetmen/ Robert Mulligan. Senaryo / Thomas Rogers'- in romanından John Boothe ve George L. Sherman. Müzik / Dave Grusin. Oynayan- lar / Michael Sarrazin, Barbara Hershey, Arthur Hill, E. G. Marshall, Ruth White, Robert Klein. Yapım / Columbia. Yapım yeri ve yılı / ABD 1970. Türkçe altyazılı.

Bir üniversite öğrencisi, otomobiliyle gider- ken yolda yaşlı bir kadını ezer ve mahke- meye verilir. Çevresinin yaşlı insanlarıyla olan uyuşmazlığı bu dava dolayısıyla daha da artar. Kendini kurtaracak bir yalana zorla- nır, fakat gerçeği söylemeyi tercih eder. Ha- pishaneden çıktıktan sonra ailesinden kaç- ırak Meksika'ya geçer.

sinevizyon

Önümüzdeki haftalarda vizyona çıkaracağı filimleri
sinema sanatına ilgi duyanlara kıvançla duyurur :

GENERAL PATTON

Patton

SİCİLYALILAR ÇETESİ

Le Clan des Siciliens

SONSUZ ÖLÜM

Butch Cassidy...

KORKUNÇ HAKİKAT

The Detective

CİCİ KIZ

Hello Dolly

HÜCUM — HÜCUM — HÜCUM

Tora — Tora — Tora

ESRAR BİTTİ

Panic in the Needle Park

ÖLÜM NOKTASI

Vanishing Point

SON GERÇEK

They Shoot Horses Don't They

TEMAS

The Touch

KÖPEKLER

Straw Dogs

KREMLİN MEKTUBU

The Kremlin Letter

George C. Scott — Karl Malden

Alain Delon — Jean Gabin — Lino

Ventura — Irina Demick

Paul Newman — Robert Redford —

Katharine Ross

Frank Sinatra — Lee Remick

Barbra Streisand — Walter Matthau

Louis Armstrong

Joseph Cotten — Jason Robards —

Martin Balsam — James Whitmore

Kitty Wynn — Al Pacino

Barry Newman — Cleavon Litle

Jane Fonda — Michael Sarrazin —

Susannah York

Elliott Gould — Bibi Anderson — Max

Von Sydow

Dustin Hoffman — Susan George

Richard Boone — Bibi Andersson —

Georges Sanders — Orson Welles

Organizasyonu İstanbul'da Sinematek Derneği merkezinden yürütülen Türkiye Sinema Kulüpleri Federasyonu'nun 1971-72 mevsimi çalışmaları gittikçe yoğunlaşmaktadır. Her geçen gün yurdun başka bir köşesinden "kaliteli film" göremekten yakınıp, son çareyi bir "sinema derneği" kurmakta bulan sinemaseverlerin talepleriyle karşılaşmakta, bu teşebbüsler sonucu çeşitli şehirlerimizde yeni sinema dernekleri kurulmaktadır.

1966 yılında kurulan ve bugüne dek İzmit'li sinemaseverlere 100'e yakın film gösteren İzmit Sinema Derneği, 1971-72 mevsimi gösterilerine kışın sonunda başlayacaktır. Türkiye Sinema Kulüpleri Federasyonu'nun bünyesinde bulunan İzmit Sinema Derneği'nin yöneticileri bu mevsim de üyelerine 30 kadar yapıt sunacaklarını belirtmişlerdir. Ülkemizin İstanbul ve Ankara gibi iki büyük merkezi dışında kurulan ilk sinema kulübü olan İzmit Sinema Derneği çalışmalarındaki düzen, titizlik ve sinema sanatını çevresinde yayma konusunda gösterdiği yoğun çabayla, örnek bir sinema kulübü niteliği taşımaktadır.

İzmit Sinema Derneği'nin yanı sıra Diyarbakır Ulp Fakilltesi , İzmir, Bursa ve Ankara sinema dernekleri de çalışmalarına bu mevsim başlayacaklardır.. Manisa, İskenderun, Ađana gibi illerimizde de birer sinema derneği kurma çabası vardır. Geçen yıllarda faaliyet gösteren Samsun, Gaziantep sinema dernekleri de canlandırılmaya çalışılmaktadır.

Filim⁷¹

İRAN SİNEMASI

İRAN
SİNEMASI

TOPLU
GÖSTERİSİ